

MEDEDELINGENBLAD

VOORWOORD

Enige weken geleden bereikte onze Vereniging weer een nieuwe mijlpaal in haar bestaan. Het 500ste lid werd ingeschreven in het ledenbestand. Dit maal viel de eer te beurt aan de 11 jarige Mathieu Tromp. Van harte proficiat!

Mathieu is voor ons bestuur geen onbekende. Vele malen bezocht hij ons Historisch Informatie Centrum Buitendams 4 om zijn nieuwste archeologische vondsten, die hij samen met zijn vriend ergens in ons dorp had opgegraven, aan ons te tonen. Wij vinden het bijzonder leuk dat deze jeugdige en enthousiaste dorpsgenoot ons vijfhonderdste lid is geworden.

Voor ons bestuur was deze heuglijke gebeurtenis een prikkel om het destijds opgestarte scholenproject te completeren en wij hopen in dit nieuwe jaar een afgerond project aan de scholen in onze gemeente te kunnen presenteren.

Voor jong en oud staan er in dit nieuwe mededelingenblad weer vele informatieve zaken en worden er weer allerlei nieuwe activiteiten aangekondigd.

Ten slotte hoop ik dat het jaar 1986 weer een sprankelend jaar voor onze Vereniging zal zijn.

de voorzitter.

BELANGRIJK

Bij dit mededelingenblad treft u een accept-girokaart aan. Deze is bedoeld voor de contributie over het jaar 1986. De minimum-contributie is f 15,-- per lid. Meer mag en daar rekenen wij eigenlijk een beetje op.

Vorig jaar is gebleken dat velen binnen een maand hun contributie hadden overgemaakt. Mogen wij daar dit jaar weer op rekenen?

Mocht u intussen reeds hebben betaald, dan kunt u deze kaart natuurlijk verscheuren.

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Het bestuur.

fotowedstrijd

kleine monumenten

FOTOWEDSTRIJD KLEINE MONUMENTEN Hardinxveld-Giessendam

In het Zuidhollandse landschap komen veel kleine cultuurhistorische monumenten voor. Vaak horen ze zó in het landschap, dat ze nauwelijks opvallen. Wij zien ze vaak niet eens totdat ze zijn verdwenen.

Het provinciaal bestuur van Zuid-Holland wil deze kleine monumenten onder ieders aandacht brengen. Vandaar dat men gestart is met een projekt, dat moet leiden tot inventarisatie en het behoud ervan. Iedereen kan daarbij helpen door mee te doen met deze fotowedstrijd.

Plaatselijke aktiviteit

De provincie heeft hiertoe een beroep gedaan op de plaatselijke historische verenigingen. Ook wij zijn verzocht de kleine cultuurhistorische monumenten te registreren. Daarna dienen ze ter kennis te worden gebracht van de gemeentebesturen, de waterschapsbesturen en het provinciebestuur. Ook onze gemeente heeft een aantal van die kleine monumenten, die tegen een dreigend verdwijnen moeten worden beschermd.

Hoe te registreren

Registreren van kleine cultuurhistorische monumenten is een leuk, maar bijzonder tijdrovend werk. De vele drukke werkzaamheden van het bestuur van onze Vereniging laten niet toe dat wij dit omvangrijke werk zelf ter hand nemen. Bovendien zouden wij dan op elk erf moeten rondkijken naar de gezochte onderwerpen. Het bestuur kwam dan ook op de gedachte om het werk uit te besteden. U wordt op een originele en leuke manier in de gelegenheid gesteld ons hierbij te helpen.

Fotowedstrijd

Om het meedoen aan de inventarisatie voor u aantrekkelijk te maken gaan wij een fotowedstrijd organiseren. U maakt een of meerdere foto's van kleine monumenten. Wat dat zoal zijn, ziet u aan de hand van de onderstaande voorbeelden. Het moet in Hardinxveld-Giessendam zijn en als u eventueel een oudere foto heeft, het onderwerp moet nog bestaan.

U levert die foto's (max. 5 per deelnemer) in bij:

- ✱ het Historisch Informatie Centrum,
Buitendams 4 (elke zaterdagmorgen van
10.00 - 12.00 uur geopend)
- of
- ✱ bij het secretariaat van de Vereniging,
Buitendams 77, 3371 BB Hardinxveld-Giessendam

Vergeet niet achterop de foto's uw naam en adres te zetten en waar en wanneer de foto is gemaakt. Zowel kleur als zwart/wit is welkom. Het formaat graag niet al te klein.

De sluitingsdatum is 30 april 1986.

Voorbeelden

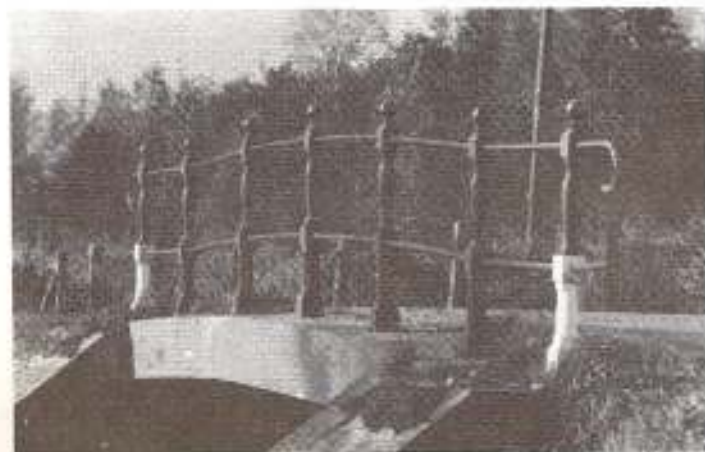
Wat zijn nu eigenlijk kleine cultuurhistorische monumenten? Dat is niet zo een, twee, drie te zeggen.

Het beste kan dat worden weergegeven met streekeigen objecten, in de meeste gevallen ouder dan 50 jaar, die door hun bekende verschijningsvorm vaak minder in het oog springen en die kunnen worden gerangschikt onder de volgende opsomming:

pomp	raam	windwijzer
sluis	deur	boenhok
hek	gemaal	uithangbord
schutting	kruidentuin	boom
paal	boomgaard	trap
schampsteen	leuning	dijkpaal
straatlantaarn	brug	makelaar
bestrating	kade	daklijst
(water) peilwerk	krib	emmerrek
plee	beeld	klompenhok
gevelsteen	stoep	braakhut
bovenlicht	vaas	etc.
levensboom	zonnewijzer	etc.
hoogstenen	hooiberg	

Prijzen

Een deskundige jury zal alle ingezonden foto's beoordelen aan de hand van verschillende maatstaven. Originaliteit kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Een klein cultuurhistorisch monument: brugleuning op de Parallelweg

Aan de wedstrijd zijn verschillende prijzen verbonden. Mede dankzij de medewerking van de Bonds-spaarbank te Hardinxveld-Giessendam zijn er een drietal geldprijzen beschikbaar, te weten f 300,-- (1e prijs), f 200,-- (2e prijs) en f 100,-- (3e prijs). Daarnaast zijn er nog een aantal prijzen voor eervolle vermeldingen.

De ingezonden foto's blijven eigendom van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam, die ook de publicatierechten heeft. Bij voldoende geschikte foto's is een uitgave in boekvorm niet ondenkbaar. In elk geval wordt een selectie uit de foto's bij Foto Scheermeijer tentoongesteld.

Wij rekenen op uw inzet, want
"Die het kleine niet eert,
Is 't grote niet weerd!"

HISTORISCH VERANTWOORD GROEN

Verschillende malen is geprobeerd een artikel samen te stellen over dit onderwerp en dan betrekking hebbend op onze huidige tuinen. Het wil echter niet lukken om hierover voldoende feiten boven tafel te krijgen. Niet dat er onvoldoende over geschreven is; integendeel zelfs. Maar de literatuur richt zich voornamelijk op grote en belangrijke tuinen bij kastelen en buitenplaatsen e.d.

Op het - armere - platteland was géén plaats voor dit soort tuinaanleg. Een vergelijking mag dan ook niet worden gemaakt. Wel zal in de toekomst, als het zo uitkomt, aandacht worden geschonken aan facetten van erfbeplanting en alles wat daarmee samenhangt.

EXCURSIE

VOORJAARSEXCURSIE NAAR ZALTBOMMEL EN AMMERZODEN

De excursie zal plaatsvinden op zaterdag 31 mei a.s. De bus vertrekt om 8.30 uur van het station, waar wij om ongeveer 17.30 uur weer terug zullen zijn.

Onze gids is de heer P.C. van Wijk, zeer actief en deskundig op het gebied van de geschiedenis van Zaltbommel.

Bezichtigd worden onder meer de onlangs geheel gerestaureerde Sint-Maartenskerk, het Maarten van Rossummuseum en het klassicistische 18e eeuwse stadhuis. Naast bezichtiging van het vele historische schoon, dat in Bommel bewaard is gebleven, zal 's middags tevens een rondleiding plaatsvinden in kasteel Ammerzoden. Hier zullen o.m. de archeologische collectie, de schilderijen en het porselein bekeken worden.

Een uitnodiging voor deze gezellige en interessante excursie wordt u t.z.t. toegezonden.

Noteert u de datum alvast?

OUDE KONTAKTEN MET ZALTBOMMEL

Al liggen Hardinxveld-Giessendam en Zaltbommel een flink eind uit elkaar, er zijn in de loop der eeuwen ongetwijfeld verschillende kontakten tussen beide plaatsen geweest. Ze lagen immers aan dezelfde rivier en dus was de verbinding vroeger prima. Wij willen hier twee oude aanrakingspunten noemen.

Het Bommelsweer

Zo was er in de Hardinxveldse Benedenpolder een weer land, dat in 1614 het Bommelsweer genoemd werd. Later heette dat het Pieter de Roijesweer.

Dit was het vijfde weer beneden de Buldersteeg (nu Koningin Wilhelminalaan) of het tweede weer beneden het Hofweer, waarop later de Hofweerstraat is aangelegd.

In het belastingregister van 1562 wordt dit-zelfde weer Reguliersweer genoemd en blijkt het in eigendom toe te behoren aan het Regulierenklooster in Zaltbommel. Dit was ook in 1520 reeds het geval. Dit Augustijner mannenklooster was gesticht in 1407 door de Vrouwe van Brakel en lag oorspronkelijk even buiten Zaltbommel aan de Sint Pieterswiel. Johannes, de oudere en enige broer van de beroemde Thomas à Kempis (schrijver van de Navolging van Christus), was de eerste priester die aan dit klooster verbonden was.

Rond 1500 wordt dit klooster bij belegeringen van Zaltbommel regelmatig door de vijanden als steunpunt gebruikt. Vandaar dat het in 1512 door de Bommelaars vernield werd en de broeders een onderkomen binnen de stadswallen kregen. Het besloeg daar een flinke oppervlakte, maar de gebouwen zijn na de Hervorming - op een enkele muurrest na - afgebroken.

Hoe dit Bommelse klooster aan dit Hardinxveldse land kwam, is nog duister. Mogelijk is het geschonken door een vroom lid van de Hardinxvelds-Gorkumse familie Van Houwelingen. Deze familie had er in elk geval wel wat mee te maken en trad als tussenpersoon op tussen het klooster en de Hardinxveldse huurder.

Maarten van Rossum

Maarten van Rossum, heer van Rossum en Poederlooien, was de befaamde Gelderse legeraanvoerder uit de tijd van Karel van Egmond, de laatste zelfstandige hertog van Gelderland en Karel V. Ik schrijf "befaamd"; Geldersen zouden mogelijk "beroemd" schrijven, maar

Hollanders en Brabanders ongetwijfeld "berucht". Hij werd in 1478 in Zaltbommel geboren, waar het door hem gebouwde huis nu als oudheidkamer dienst doet.

Tijdens de Gelderse oorlogen, die gevoerd werden tot 1543 en uiteindelijk leidden tot de opnemng van Gelderland bij de Nederlandse gewesten, voerde Maarten het Gelderse leger aan. Hij was nog een veldheer van de oude stempel. Zijn tochten waren meer roof- en plundertochten in Brabant en Holland, tot aan Den Haag en Leuven toe. Zelfs de Gelderse steden en boeren moesten niet zoveel van Maartens wilde horden hebben.

Ook onze streek heeft zwaar geleden onder deze Gelderse invallen. Betaalde men geen schatting, dan gingen hele dorpen of stadjes in vlammen op, waarbij er flink vermoord werd en zelfs de in kerken gevluchte bevolking niet werd ontzien. Toen de Geldersen definitief het hoofd moesten buigen, trad Maarten in dienst van keizer Karel de Vijfde en leefde nog lang en gelukkig tot hij in 1555 op 77-jarige leeftijd stierf.

Deze geduchte legeraanvoerder was Tiendheer van de Hardinxveldse Bovenpolder, d.w.z. dat hij recht had op de tienden van bepaalde gewassen, die verbouwd werden in het deel van Hardinxveld ten oosten van de Buldersteeg. Doorgaans behoorde dit tiendrecht aan de Heerlijkheid. Dit was in Hardinxveld alleen het geval voor de Benedenpolder.

Hoe het tiendrecht voor de Bovenpolder eerder "vervreemd" is, heb ik nergens gevonden. Want al roofde Maarten van Rossum heel wat af, aan een dergelijk recht moet hij toch wel op een eerlijke manier gekomen zijn, d.w.z. door erfenis of koop.

Of Maarten van Rossum er ook bij was toen de Geldersen in januari 1512 Hardinxveld in vuur en vlam zetten is de vraag. Wie het tiendrecht van hem erfde, is mij evenmin bekend. Hij was nooit getrouwd en had dus geen wettige nakomelingen.

Het is misschien prettig om te weten dat wij op de komende excursie naar Zaltbommel niet de kans lopen een wettige nakomeling tegen het lijf te lopen. Je weet maar nooit of zo'n persoon nog streken van zijn verre voorvader overgeërfd zou hebben. Voor de Bommelaars is dat overigens even geruststellend!

P. den Breejen

Zaltbommel in vroeger tijd

DE WAALBRUG BIJ ZALTBOMMEL

In zijn alleraardigste causerie over Buitendams in het begin van deze eeuw bracht K. Leenman ook ter sprake de brug die tussen Waardenburg en Zaltbommel de beide oevers van de Waal verbindt.

In "Buitendams huis-ter-om-op" kan men nalezen welke herinnering aan Gerrit van Noordenne hij ophaalde. "Deze maakte in zijn schuur klompen, melkblokken en broodschietters. Als Gerrit voldoende voorraad gemaakt had, laadde hij zijn karretje vol en ging er al lopend mee "den boer op" via Hardinxveld, Schelluinen, Dalem, Vuren, Herwijnen, Haaften, Brakel, Heusden en Den Bosch naar Tilburg. Overnachten deed hij

bij een boer of een bakker of een andere kennis.
Ongelooflijk maar toch waar.

Toen de brug over de Waal geopend werd, was zijn verwondering zo groot, dat hij er mij van in kennis stelde met de opmerking "aan de ene kant ga je erop en aan de andere kant ga je eraf".

Wij hebben er op de avond van de lezing over Buitendams om gelachen en toch
Je zult maar elke keer als je de Waal moet oversteken, op de pont moeten wachten en van je karige verdienste ook nog veergeld moeten betalen. Inderdaad, de verwondering kan men haast niet eenvoudiger en beeldender uitdrukken. Het zou een onderwerp van een tekening kunnen zijn: de koopman op de brug, gebogen duwend achter zijn handkar. En dan als onderschrift: aan de ene kant ga je erop en aan de andere kant ga je eraf.

Dat de brug de beide oevers, twee overzijden, met elkaar verbindt, sprak ook de dichter Martinus Nijhoff (1894-1953) aan. Zijn vader was een destijds bekende boekhandelaar en uitgever in Den Haag; voor de sfeer waarin de dichter opgroeide, zorgde vooral zijn moeder. Zij was heilsoldate en in vele van Nijhoffs gedichten vertegenwoordigt zij vrede en geborgenheid. Hij studeerde rechten en later legde hij ook doctoraal examen Nederlands af.

Intussen was zijn eerste bundel gedichten verschenen: "De Wandelaar". Zo voelde hij zich, wandelaar in de werkelijkheid, maar voor zijn gevoel werd hij niet in die werkelijkheid opgenomen, hij bekeek die op enige afstand. De spanning is tastbaar tussen het zichtbare en het onzichtbare, tussen tijd en eeuwigheid. Het is deze spanning die hem doet terugverlangen naar zijn jeugd, naar de vrede van vroeger.

En zo ligt hij eens in het gras aan de oever van de Waal, kijkend naar de nieuwe brug en naar de overzijde, van hem gescheiden door de rivier.

Nu is er de brug die beide oevers verbindt. Zou, zo speelt het in zijn gedachten, de eeuwigheid dan toch verbinding hebben met de tijd? Dan gebeurt het ongelooflijke. Onder de brug door komt stroomaf een schip aanvaren, met aan het roer een vrouw. En wat zij zingt, kent hij. Verder behoeft ik niets uit te leggen. Het gedicht spreekt een eigen, duidelijke taal. Hier volgt het.

De moeder de vrouw

Ik ging naar Bommel om de brug te zien.
Ik zag de nieuwe brug. Twee overzijden
die elkander vroeger schenen te vermijden,
worden weer burenen. Een minuut of tien
dat ik daar lag, in 't gras, mijn thee gedronken,
mijn hoofd vol van het landschap wijd en zijd -
laat mij daar midden uit de oneindigheid
een stem vernemen dat mijn oren klonken.

Het was een vrouw. Het schip dat zij bevoer
kwam langzaam stroomaf door de brug gevaren.
Zij was alleen aan dek, zij stond aan 't roer,

en wat zij zong hoorde ik dat psalmen waren.
O, dacht ik, o, dat daar mijn moeder voer.
Prijs God, zong zij, Zijn hand zal u bewaren.

Nog twee opmerkingen:

Moeder de vrouw, het klinkt huiselijk en intiem, en zo zal de dichter het ook wel bedoeld hebben, maar hij zet er "de" voor. Daarmee wordt de titel, wat men noemt, generaliserend. Zoals deze

vrouw zijn er vele moeders, maar voor de dichter roept ze het verlangen op naar zijn eigen moeder en dan wordt het persoonlijk.

Ten slotte, Gerrit van Noordenne zal alleen maar blij zijn geweest, omdat de brug het hem zo gemakkelijk maakte de rivier over te steken. Aan een diepere toon heeft hij niet gedacht. Hoewel dat niet zeker is, want lopend achter een handkar, heeft men overvloedig tijd om wat te filosoferen. En het is verleidelijk die diepere toon aan te brengen. Probeer het maar eens. De brug als symbool van de verbinding van het zichtbare met het onzichtbare, van tijd en eeuwigheid. Aan de ene kant ga je erop en aan de andere kant ga je eraf.

Utrecht

W. van Wijngaarden

Gevraagd

Wanneer is de Wiel ontstaan?

Zoals u elders in dit blad kunt lezen, verschijnt er dit jaar een publikatie over dijkdoorbraken e.d. Bij een van die dijkdoorbraken moet de Wiel in de Peulenstraat ontstaan zijn. Wij weten alleen niet wanneer dat is geweest. Het zou jammer zijn, als dit manco ook in de publikatie zou moeten worden vermeld.

Als u hierover, of over dijkdoorbraken en overstromingen in het algemeen (vòòr 1953), iets weet of dokumentatie heeft, verzoeken wij u kontakt op te nemen met de auteur:

A. van der Plas
Boorstraat 65
Hardinxveld-Giessendam
tel. 01846-6504

Visserij

Zoals u elders in dit blad kunt lezen wordt er momenteel nagegaan of er een boekwerk over de riviervisserij kan worden samengesteld. De voorbereidende werkzaamheden zijn al in volle gang.

Als u iets weet over de visserij, als u vissers in de familie had (en er wat over weet te vertellen) en vooral als u foto's van de visserij hebt, verzoeken wij u kontakt met ons op te nemen.

Ook ten tijde van Pieter de Roovere (eerste helft van de 17e eeuw) was de visserij al een belangrijke bron van inkomsten

Een prentje van de Wiel bij de Peulenstraat anno 1935

Winkels

Tegenwoordig zijn er buiten de winkelcentra nauwelijks nog winkels te bekennen. Vroeger, voor de oorlog, was dat wel anders. Er was bij wijze van spreken om het andere huis een winkel. De oorzaken daarvan waren niet altijd van prettige

aard. Vaak werd er uit armoede een winkeltje begonnen. Andere winkeliers traden echter gewoon in het voetspoor van hun vader.

Wellicht is het leuk om eens wat meer te publiceren over al de winkels van vroeger. Dan is wel uw hulp nodig, want er zijn nauwelijks gegevens voorhanden.

Daarom hierbij een oproep aan u om eens na te gaan welke winkels er vroeger in de omgeving van uw huis waren. Een opgave daarvan stellen wij op hoge prijs. Ook andere informatie over de "neringdoenden" is van harte welkom.

GEZOCHT:

1. Wie weet waar de gevelsteen van de korenmolen "De Hoop" is gebleven?
2. Ter gelegenheid van de opening van het Giessendamse gemeentehuis (1941) heeft de heer G.J. van der Hoff (overleden in 1954) een naamlijst samengesteld. In het midden stonden de namen van de Giessendamse burgemeesters, eromheen kleine tekeningetjes van Giessendamse beroepen. Het geheel was 1.00 - 2.00 m breed en 60 - 70 cm hoog. Wie weet waar deze tekening gebleven kan zijn?

RESTAURATIE VAN DE "TIENDWEGSE MOLEN"

De in uitvoering zijnde restauratie van onze laatste molen vordert gestaag. Het omvangrijke herstel aan het metselwerk is bijna voltooid. De z.g. "krimpuren" (waartussen het scheprad draait) en de bijbehorende aan- en afvoergoten zijn grotendeels vernieuwd.

Inmiddels is de molenmaker begonnen met het vervangen van belangrijke onderdelen in de kap van de molen. Ook zal de (buiten)trap om in

de kap te komen geheel moeten worden vernieuwd. Zo'n trap, met de bijbehorende constructie waaraan deze ophangt, wordt de "staart" genoemd. Onderaan deze staart is een lier, het z.g. kruiwiel of kruihaspel gemonteerd waarmee de molen op de wind kan worden gezet (gekruid).

Het inmiddels gedemonteerde scheprad dat ook gedeeltelijk zal worden vernieuwd

De "staart" van de molen met onderaan het kruiwiel waarmee de molen door middel van een ketting op de wind kan worden gezet

Schuur

De Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, die opdracht tot herstel van de molen gaf, heeft de bijbehorende stenen schuur laten afbreken. Het gebouwtje verkeerde al enkele jaren in een bijzonder slechte staat. Het zal nu worden vervangen door een beter in het landschap passend optrekje van hout.

Ook de karakteristieke buiten-w.c. (of "plee") zal weer in oude glorie worden hersteld.

Molenzellen

De in augustus 1984 door onze Vereniging opgestarte actie om geld bijeen te brengen ten behoeve van de restauratie loopt nog steeds. De hiervoor verkochte materialen hebben inmiddels een bedrag van enkele honderden guldens in het laatje gebracht. Deze artikelen bestaan uit een setje kaarten van verdwenen molens uit onze gemeente en uit Giessenburg en een pentekening van de "Tiendwegse molen". De kaarten, die trouwens ook kunnen worden verstuurd, kosten per setje f 7,-- , terwijl een groot formaat pentekening voor f 10,-- in uw bezit kan komen. Een en ander is op zaterdagmorgen tussen tien en twaalf uur verkrijgbaar in het Historisch Informatie Centrum (Buitendams 4).

Wanneer de totale opbrengst voldoende zal zijn, zal onze Vereniging de zeilen voor de molen ten geschenke geven aan de Molenstichting.

A. van der Plas

REAKTIES OP HET VORIGE MEDEDELINGENBLAD

Kleine letter

Terecht kwamen er enkele klachten over het (op sommige plaatsen) gebruiken van kleine letters.

De grote hoeveelheid kopy noodzaakte ons tot het verkleinen van enkele gedeelten tekst. Getracht zal worden in het vervolg een wat groter lettertype te kiezen.

Sluisdeuren

De foto op de voorzijde is natuurlijk niet genomen vanaf de rivierdijk, zoals op de binnenzijde van de omslag ten onrechte staat, maar vanaf de rivierzijde.

Jaloezie

Een van de zusterorganisaties in de Alblasserwaard reageerde met de bewoordingen dat men jaloeers was op ons mededelingenblad. De vereniging kreeg dan ook van die zijde complimenten. Inmiddels is er desgevraagd nadere informatie verstrekt over het hoe en wat van onze uitgave.

Micro-ficheren

Een oproep voor vrijwilligers heeft ertoe geleid dat een onzer leden zich aanmeldde om bovengenoemde werkzaamheden te verrichten. Tot nu toe bleek het gemeente-archief van Dordrecht echter nog geen "ruimte" te hebben om dit werk thans te laten gebeuren.

Merwegijzelaars

In het artikel onder deze naam staat op pagina 83 een foutje. De genoemde Leendert den Dunnen was 24 jaar oud en is op 28 september 1945 te Zöschen overleden. Met dank aan mevrouw De Nijs uit Buitendams.

REAKTIE OP "CAFÉ SCHALK"

Deze publikatie gaf een der lezers aanleiding tot een reactie. Op pagina 8 van dit boekje, zo was de reactie, staat ten onrechte dat er dronkelappen in café "'t Scheepje" kwamen.

De eigenaar, de heer Versteeg, wilde echter geen dronkelappen in zijn zaak.

Inderdaad kan men uit de tekst opmaken, dat er dronken lieden in "t Scheepje" kwamen. Wij weten echter zeker dat dergelijk volk bij "Schalk" en "Dekker" geweerd werd. Van "t Scheepje" was een dergelijke houding niet bekend, maar mogelijk was dat daar ook zo.

RECTIFICATIE HONDERD JAAR BOEMELLEN

Op pagina 41 van "Honderd jaar boemellen" staan twee geveltekeningen afgebeeld. In de bronvermelding staat dat deze zijn gemaakt door de heer J. Dubbeldam. Dit is niet juist.

De tekeningen zijn ontleend aan het boek "Spoorweg-architectuur" van Drs. H. Romers, uitgegeven door De Walburg Pers te Zuthpen. Hetzelfde geldt voor de bovenste tekening op pagina 35. Op verzoek van de genoemde uitgever nemen wij hier deze rectificatie op.

Dit manco verdient nog een nadere toelichting. Het is uiteraard geenszins gebruikelijk dat wij zondermeer zaken uit andere uitgaven overnemen. De gemaakte fout komt echter voort uit praktisch oogpunt. Op het moment dat het boekje zou worden gedrukt, bleek dat de gekopieerde bestektekeningen, die te onzer beschikking waren, van een dermate slechte kwaliteit waren, dat een reproductie of hernieuwde tekening niet mogelijk was. Omdat het werk voort moest, hebben wij onze toevlucht gezocht bij de genoemde voortreffelijke uitgave. Wij verzuimden echter de bronvermelding aan te passen.

Met excuses,

Dick J. de Jong

DE ROMEINEN IN HARDINXVELD-GIESSENDAM?

In aansluiting op het artikelje in ons mededelingenblad 7e jrg., nr. 1, waarin melding werd gemaakt van de vondst van een Romeinse munt, volgt hier een opsomming van wat er, voor zover bekend is, zoal nog meer aan Romeinse zaken binnen onze gemeente is gevonden.

Niet dat wij daarmee een mededelingenblad kunnen vullen, want behalve eerdergemelde munt, zijn er slechts vier vindplaatsen bekend:

1. Omgeving Buldersteeg.
Vondsten: enkele Romeinse scherven.
Gevonden tijdens karteringswerkzaamheden in 1954
2. Omgeving Buldersteeg, ongeveer op de plaats van de voormalige kleuterschool "Het Kwekkernest".
Vondsten: een Romeinse munt; een sestertius van Livia, begin 1e eeuw.
(Livia was de vrouw van keizer Augustus).
Gevonden door de heer J.C. Coenraads in 1952.
3. Langs de oever van de Giessen in Buitendams.
Vondsten: een Romeinse scherf.
Gevonden tijdens karteringswerkzaamheden in 1954.
4. In een tuin aan de Giessenoever, achter het pand Buitendams 259.
Vondsten: twee Romeinse munten; een as van Divus Augustus, 22 A.D. (zie afb. 1) en een sestertius van Commodus, 190 A.D. (zie afb. 2).
Beide munten werden gevonden door de heer A. Monteban omstreeks 1953.

Welke konklusies kunnen wij nu trekken uit deze gegevens? Als er chauvinisten onder u zijn, die denken dat Hardinxveld, c.q. Giessendam door de Romeinen werd gesticht, dan moet ik die teleurstellen, want dat is zeker niet het geval. Maar laten wij eens zien wat de historische waarde is van de hier genoemde vondsten.

Afb. 1: links voorzijde, rechts keerzijde

Wij gaan nog even het rijtje na.
De nummers 1 en 2 zullen wij samen behandelen, want beide komen uit dezelfde omgeving. Ten eerste zijn vondsten uit de omgeving van een dijk of weg, die ooit met grond van elders werd opgehoogd, en dat is hier het geval, niet erg betrouwbaar. De vondsten kunnen namelijk tegelijkertijd met deze grond zijn aangevoerd, zodat de vindplaats niet de plaats behoeft te zijn waar deze zaken ooit in de Romeinse tijd werden verloren of weggeworpen.

Ten tweede woonde bovenaan de Buldersteeg iemand die werkzaam was in het baggerbedrijf en

Afb. 2: links voorzijde, rechts keerzijde

die wel eens wat opgebaggerde oudheden mee naar huis nam. Dit huis werd op 1 januari 1944 door Duitse bommen getroffen, zodat de inventaris verspreid raakte *). Ook op die manier zouden genoemde vondsten daar terechtgekomen kunnen zijn. Beide vondsten zijn momenteel niet meer voorhanden.

Wat de nummers 3 en 4 betreft, daarvoor geldt hetzelfde argument als zojuist als eerste werd genoemd.

Ook deze zaken komen uit de directe omgeving van een dijk (Buitendams) en dan nog wel buitendijks. Deze strook grond tussen dijk en Giessen is in de loop van de tijd aanmerkelijk opgehoogd met grond van elders.

De vindplaats nr. 4 is in 1978 door ondergetekende aan een nader onderzoek onderworpen door middel van boringen. Hierbij bleek dat de munten inderdaad afkomstig waren uit van elders aangevoerde grond. De kwaliteit van beide munten wijst op een herkomst uit de rivier; ze vertonen n.l. geen sporen van oxydatie, wat slechts kan betekenen dat ze na verlies vrij snel op een plaats terechtgekomen zijn waar geen contact met zuurstof mogelijk was. De enig logisch denkbare plaats die aan die voorwaarde voldoet is onder het slib op een rivierbodem.

De in het eerdere artikel genoemde munt van keizer Aemilianus werd gevonden op een strandje bij de Peulensluis en hierbij werd terecht opgemerkt dat deze munt hoogst waarschijnlijk met het rivierzand stroomafwaarts is gekomen.

Al met al is het zeer waarschijnlijk dat geen van de hiervoor genoemde vondsten in primaire positie werd aangetroffen, d.w.z. op de plaats waar ze in de Romeinse tijd in de grond geraakten. Derhalve zal er van enige activiteit in de Romeinse periode op de genoemde plaatsen geen sprake zijn.

Waar komen deze Romeinse zaken dan wel vandaan?
Om daarop een goed antwoord te kunnen geven zouden wij moeten weten vanwaar de grond is gekomen waarin de vondsten werden gedaan. Helaas weten wij dat niet, zodat over de herkomst van een en ander geen absolute zekerheid verkregen kan worden.

Wél zijn er aanwijzingen dat ten minste een aantal van deze vondsten is gedaan in grond afkomstig uit - en één geval zeker uit grond langs - de rivier de Merwede. Hiermede komen wij op wat moeilijk terrein, want of de rivier die nu Merwede heet al in de Romeinse tijd bestond, is zeer de vraag. En als dat al zo was, had ze zeker niet het aanzien zoals wij dat nu kennen, maar zal zeker veel smaller zijn geweest.

Hoe dit ook zij, in later tijd, toen deze rivier uitgroeide tot haar huidige breedte, zullen een aantal, dan reeds verlaten, Romeinse woonplaatsen door het water zijn opgeruimd. De zaken die daar destijds door de bewoners werden achtergelaten kwamen in de rivier terecht en raakten onder het slib of spoelden weg. En zo kan het gebeuren dat nu, na bijna 2000 jaar, soms door toeval daarvan iets wordt teruggevonden.

Of er binnen onze huidige gemeentegrenzen in de Romeinse periode ooit mensen woonden blijft dus een open vraag.

*] Mededeling van de heer H.A. de Kok

Geraadpleegde literatuur:

W.A. van Es "De Romeinen in Nederland"

L.P. Louwe-Kooijmans "The Rhine/Meuse delta"

M.J.A. de Haan
okt. 1985

HET STREEKARCHIEF

Zoals u wellicht weet, is het Historisch Overleg Alblasserwaard een federatie van de binnen het gebied van de Alblasserwaard opererende historische verenigingen. Een van de activiteiten van deze federatie was het rapporteren over een streekarchief.

Een van de laatste dagen van 1985 verscheen het rapport hierover, getiteld: "Streekarchief Alblasserwaard en Vijfheerenlanden". Dit rapport is inmiddels de gemeentebesturen in dit gebied en het Hoogheemraadschap aangeboden.

Het onderzoek, dat uiteindelijk geleid heeft tot dit rapport, werd uitgevoerd door een commissie van drie leden, n.l. de heren H. Harrewijn (Geschiedkundige Vereniging Giessenburg en Schelluinen), A. van der Plas (Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam) en G. Slob (Historische Vereniging West-Alblasserwaard). Het rapport is niet alleen een opsomming van onderzoeksresultaten, maar tevens een aanbeveling om - spoedig - te komen tot een streekarchief.

Enkele punten uit het rapport geven wij graag aan u door, zij het in zeer beknopte vorm:

- In een streekarchief worden de in een bepaalde regio gevormde archieven op één plaats geconcentreerd, beheerd en voor het publiek toegankelijk gemaakt.
- De beschikbaarstelling van en het beheer over het thans bestaande (oud-) archief schiet duidelijk tekort. Tijd- en ruimtegebrek zijn hiervan de hoofdoorzaken.
- Voor de gebiedsafbakening is bewust gekozen voor de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden tezamen. Deze twee gebieden vormen historisch, geografisch en bestuurlijk een niet te ontkennen eenheid, zodat ze er samen bij betrokken moeten worden.

- Het beheer van een streekarchief kan worden geregeld via een gemeenschappelijke regeling, waarin alle deelnemers (gemeenten en andere overheidsinstanties) zeggenschap hebben. De kosten komen ook voor rekening van deze deelnemers.
- De plaatsbepaling voor de vestiging van een streekarchief is afhankelijk van de volgende voorwaarden:
 - goede bereikbaarheid
 - voldoende parkeergelegenheid
 - centrale ligging in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden
 - een relatie biedend met andere historisch belangwekkende gebouwen en/of instellingen

Het voorgaande heeft ertoe geleid dat de volgende voorkeur door de commissie is uitgesproken:

- Gorinchem
- Hardinxveld-Giessendam of Sliedrecht
- Dordrecht

Het is te hopen dat er snel een streekarchief tot stand komt. De toegenomen belangstelling in de historie (van onze streek), al dan niet indirect veroorzaakt door de relatief grote hoeveelheid vrije tijd van de burger, vraagt erom!

aktiviteiten

EXPOSITIE COLLECTIE GRAFTDIJK

In de maand november is er een expositie gehouden in het Historisch Informatie Centrum, n.l. een tentoonstelling van foto's van dokter Graftdijk. Deze expositie is goed bezocht.

Een foto uit de Graftdijk-collectie. De foto is boven aan de Dam genomen. Rechts ziet u Hotel "De Zwaan".

LEZING TWEEDE WERELDOORLOG

Aan de presentatie van het boekje "Hardinxveld en Giessendam tijdens de HONGERWINTER" op 25 november j.l. was een lezing gekoppeld. Hierbij kregen alle aanwezigen de gelegenheid herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog op te halen.

Een belangrijke bijdrage werd geleverd door de oud-verzetsstrijder Jacob Huisman (thans wonende te Sliedrecht). Na de pauze kwamen er verschillende bijdragen vanuit de zaal, o.a. van de heren T. Egas en A. de Boon.

Een fijne avond met bijna 150 bezoekers, waarvan een groot deel belangstellende niet-leden.

PUBLIKATIES

Het afgelopen jaar zijn er een viertal publikaties verschenen. Dit ongebruikelijke grote aantal was het gevolg van een samenloop van omstandigheden. De goed lopende verkoop toonde aan dat er nog steeds veel behoefte is aan dergelijke uitgaven.

BUITENDAMS HUIS-TER-OM-OP

De vertelling van Klaas Leenman over Buitendams bleek een "best-seller". Het was vele zaterdagen dan ook stampvol in het gezellige

Historisch Informatie Centrum, waar het boekje werd verkocht. Binnen drie weken was de eerste oplage - 750 exemplaren - uitverkocht. De vraag bleef echter groot. Reden om snel een tweede oplage te bestellen. Dankzij medewerking van B.V. Grafisch Bedrijf Tuijtel kon na korte tijd met de verkoop van deze 250 boekjes worden begonnen.

Ondanks dit goed in de markt liggen ontvingen wij over deze publikatie toch enkele negatieve reacties. Het ging hier voornamelijk om het niet vermelden van bepaalde personen.

"Waarom die niet genoemd?" en "Die en die was toch ook een hele persoonlijkheid?"

Inderdaad, zeer velen zijn niet genoemd. Wij wisten dat vooruit. In het voorwoord hebben wij geprobeerd aan te geven dat lang niet alles en iedereen genoemd kon worden. En bovendien is het een vertelling van de heer Leenman.

Het gaat daarbij om zijn visie, zijn herinneringen; het zijn de pennevruchten van Leenman. Het is nooit de bedoeling geweest dat het een historisch boekwerk zou worden. Het bleek wel een "best-seller"!

HONGERWINTER

Als 14e deel in de Historische Reeks verscheen "Hardinxveld en Giessendam tijdens de HONGERWINTER". De auteurs hiervan, Flok en Kees de Ruiter, zorgden weer voor een prima verzorgde uitgave.

Zoals gebruikelijk heeft u, als lid, een gratis boekje ontvangen. Maar ook de verkoop van deze publikatie loopt goed. Velen bleken belangstelling voor de oorlog te hebben. Voor velen roept deze periode dan ook een groot aantal herinneringen op.

De presentatie van het boekje vond op 25 november plaats in het Hervormd Centrum. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan mevrouw A. van Meteren-Kussendrager, wiens in 1985 overleden echtgenoot destijds de leiding had over de "gaarkeuken".

De Centrale Keuken met personeel

REHOBOTHSCHOOL

Ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Giessendamse Rehobothschool werd, in samenwerking met de schoolvereniging, een gedenkboek samengesteld. In bijna 100 pagina's wordt hierin een beeld geschetst van de historie van de school, maar ook van het christelijk onderwijs in Giessendam en Neder-Hardinxveld.

Het boek werd gepresenteerd tijdens een receptie van de school op 7 december j.l. Direct daarna startte de verkoop, die 's middags tijdens een groots opgezette reünie in de school haar hoogtepunt bereikte. Nog diezelfde middag bleek het boekje bijna uitverkocht! Het is thans niet meer verkrijgbaar.

Het prima ogende boek werd samengesteld door D.J. de Jong (die ook de eindredactie had), P. den Breejen K.A.zn., H. Dankers (inmiddels overleden), M.J.A. de Haan en A. van der Plas. De vormgeving was in handen van E. van Lopik.

Bij een aantal foto's ontbreken enkele namen van afgebeelde personen. De samenstellers vreesden dat

dit achteraf een verwijt zou betekenen. Maar niets daarvan. Wij weten nog steeds de namen niet. Als u er wel weet, kunt u dit doorgeven aan het secretariaat.

Wèl werden wij gewezen op het ontbreken van een regel op pagina 88 onderaan. Er moest staan:

"In 1892 kwamen beide groeperingen bij elkaar en daaruit ontstonden de Gereformeerde Kerken in Nederland. Tot nu toe was er bij de Hervormden hier plaatselijk zeer weinig belangstelling...."

Met dank aan de heer Nomen uit de Lelystraat.

VAN HONDEKARREN EN HOBBELBUSSEN

Hoewel het geen eigen uitgave is, moet dit boekje toch even worden genoemd. Ter gelegenheid van de officiële opening (Het "Open Huis" was op 20-12-1985) van de nieuwe drukkerij schonk de heer A. Tuijtel van het gelijknamige bedrijf dit boekje aan de bevolking van Hardinxveld-Giessendam, Giessenburg en Schelluinen. Ook de buiten deze plaatsen wonende leden van onze Vereniging hebben een exemplaar thuisgestuurd gekregen.

Voor belangstellenden is nog een exemplaar voor f 5,-- verkrijgbaar in het H.I.C., Buitendams 4.

De afgelopen herfst is de Parallelweg verbreed. Ten tijde van de werkzaamheden was dit gedicht van voor de oorlog wel erg actueel!

DE PARALLELWEG

Wanneer men reist door Nederland,
Door stad en dorp of polderland,
Dan is het wel een groote zegen,
Het rijden op de nieuwe wegen.

't Gaat alles even vlieg en snel,
Het geld hiervoor dat komt er wel,
Geen stof of modder ziet men meer,
Een groot verschil is 't met weier.

Doch als men 's nachts wordt opgepord,
Door bestuurder van een autoford,
Een man, die erg was verwond,
En schrok, wat ik hier ondervond.

Wani haal over kop lag in het gras
De auto met gebroken as.
De man raade als een dulle stier,
Vervloekte 't ganache mensdom hier.

Ik heb dien man toen uitgelegd,
Hier leeft men zonder burgerrecht,
Ook heb ik hem daarbij verteld,
Dat dit het wasbord is van Hardinxveld.

De arme man die raade al maar door
Alsof hij zijn verstand verloor.
We hebben hem, al was het nacht,
Geholpen en naar huis gebracht.

Voorheen was hier 't wandelen een genot,
Het stof maakt thans menich en plant kapot.
En gaat men hier bij regen heen,
De modder spat van hoofd tot teen.

En klagen helpt niet op den duis,
Men wijst ons van 't kastje naar de muur,
En al wordt straatbelasting ook geheven,
Men laat ons in deze toestand leven.

Of beter, stikken in het stof.
Thans voor 't gezag geen woord van lot,
Een Giessendam die heeft mij verteld,
De schuld berust te Hardinxveld.

En Hardinxveld zegt, ik vind het lam,
Maar de schuldige is Giessendam.
Een derde zegt, ga maar eens praten
Bij de Gedeputeerde Staten.

Maar hoe het zij en hoe het is,
Dat weet ik zeker en gewis,
Als 't wasbord langer blijft bestaan,
Worde aan straatbelasting niet voldaan!

Ach, deden alle menschen wijs,
En deden daarbij wel,
Dan was het hier een Paradijs,
Nu lijkt het wel een hel.

NAMENS DE BEWONERS LANGS HET WASBORD.

Samenraapsels

NIEUWE SUBSIDIEREGELING RESTAURATIE MONUMENTEN

Ingaande 1 januari 1986 is er een nieuwe rijks-subsidiereregeling van kracht. Deze regeling geldt alleen voor restauratie van monumenten, uitgezonderd monumenten in stadsvernieuwingsgebieden.

Ook kosten van onderhoud en onderzoek e.d. vallen buiten deze regeling. Subsidie is alleen dan mogelijk als het desbetreffende monument op het gemeentelijk meerjarenprogramma voorkomt.

Nadere inlichtingen kunnen worden verkregen bij de gemeente en bij de Voorlichtingsdienst van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Broederplein 41 te Zeist.

GEEN VERJAARDAGSKALENDER

In het mededelingenblad van maart 1985 werd melding gemaakt van een mogelijke expositie van tekeningen van Jan Hensema. Ook werden plannen genoemd voor een verjaardagskalender met tekeningen van deze Dordtse kunstenaar.

Beide zaken zijn echter niet doorgegaan om organisatorische redenen. Jammer, maar wij moeten dat respekteren. Misschien dat er ooit nog eens een andere kunstenaar zich spontaan aanmeldt.

KALENDER 1986

Begin november verscheen er een kalender 1986 van de Jeugdgraad van de Gereformeerde Kerk aan de Stationsstraat. De tweemaandelijks kalender telt zeven tekeningen (van P. Bot)

van karakteristieke punten in onze gemeente. De voorplaat is een tekening van de eigen kerk. De andere afbeeldingen zijn van de Huibjesbrug, het gemeentehuis, de watertoren, de Tiendwegse molen, het Linge-gemaal en "De Koperen Knop". Een leuke kalender!

COLLECTE EXCURSIE

Tijdens de voorjaarsexcursie 1985 werd bij het bezoek aan de Hervormde Kerk van Leerdam gecollecteerd ten bate van het orgel. De opbrengst was f 59,--! Via de ontvangers "Leerdamse Kerkbode" hartelijk dank.

BOEK "ALBLASSERWAARD"

Dit boek, van de hand van onze plaatsgenoot J. Stout, ligt bij "De Slegte". Kennelijk zag de uitgever er geen brood meer in - letterlijk en figuurlijk - dit nog langer via de gewone boekhandel aan te bieden. Jammer van het boek ... fijn voor "boekenfreaks" en koopjesjagers.

EERVOLLE VERMELDING

Was het in het vorige mededelingenblad Buitendams 5, dat een eervolle vermelding kreeg, thans is Kerkweg 80 aan de beurt. Deze woning, op de hoek van de Parallelweg, heeft de laatste tijd een verandering ondergaan en is teruggebracht in een oude stijl. Een idee dat navolging verdient!

HEK HUIBJESBRUG

Enkele stukken van het hek van de voormalige Huibjesbrug doen weer dienst. Ze zijn door de heer H.A. de Kok gebruikt voor een tuinhek bij "De Koperen Knop".

HISTORISCHE FOTORUBRIEK IN "DE MERWESTREEK"

Om de paar weken verschijnt er een historische opname in "De Merwestreek". Meestal leidt dit tot reacties: soms positieve, soms negatieve. Met al die reacties zijn wij natuurlijk heel erg blij. Graag zouden wij degenen die reageerden persoonlijk bedanken. Er is echter zoveel werk, op allerlei terrein, dat daar meestal niet veel van terecht komt. Daarom bij dezen een algemeen woord van dank en wij vertrouwen op uw blijvende medewerking!

De zomerspecial van de "Bokkepoot" was dit jaar geheel gewijd aan de riviervisserij met een drijverschuit. Het gaat hier om een verhaal van de Bovenhardinxvelder A. Klop. De uitgever is de landelijke vereniging tot behoud van het zeilend bedrijfsvaartuig (postbus 2004, 1000 CA Amsterdam).

RESTAURATIE VADEMECUM

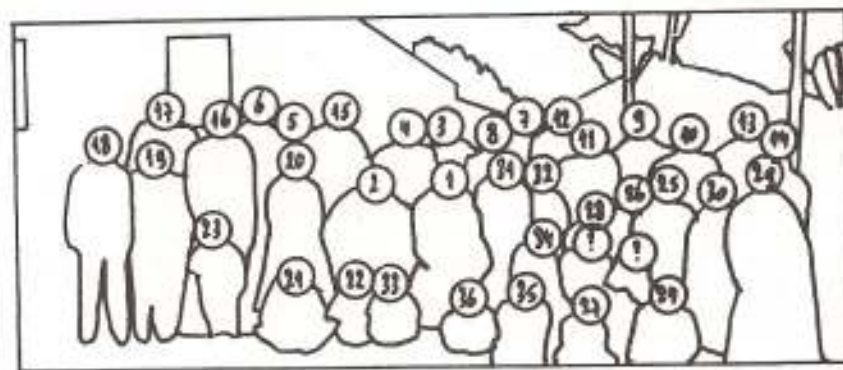
Voor al degenen die enig belang hebben bij alles wat met monumentenzorg en de restauratie van monumenten te maken heeft, is er bij de Staatsuitgeverij een losbladige uitgave verschenen. Nadere informatie over dit "Restauratie Vademecum" kan worden verkregen bij de Staatsuitgeverij, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag.

EEN STUKJE GENEALOGIE

In het "Algemeen Nederlandsch Familieblad" van 1901 werd een beschrijving gegeven van het geslacht VAN DUREN. Later werd deze beschrijving opnieuw uitgegeven in de vorm van een boekje onder de titel "HET GESLACHT VAN DUEREN, LATER VAN DUREN". Auteur hiervan was de predikant H.J. Schouten. In het boekje worden ook verschillende personen uit onze gemeente genoemd.

Behalve de waardevolle gegevens in het boekje bleef er ook een foto bewaard van de in het boekje genoemde Nicolaas Willem van Duren en zijn vrouw Geertje de Jong met al hun nazaten.

Hierbij treft u die foto aan, die gemaakt is op de plaats waar nu de fabriek van "De Jong's Wagenbouw" staat. Het huis op de achtergrond stond op de plaats van de huidige woning Buitendams 55.

Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op de situatie anno 1903:

	geboren	huw	kinderen
1. Nicolaas Willem van Duren	25- 7-1829	2	3/5/7/9/11/13/15
2. Geertje de Jong	1- 2-1828	1	zie 1
3. Aart van Duren	2- 4-1857	4	geen
4. Maria Benders	24- 8-1868	3	zie 3

5. Geertruida Johanna van Duren	21- 8-1859	6	16/17/18/19/ 20/21/22/23
6. Dirk de Jong	7- 3-1866	5	zie 5
7. Leendert Hubertus van Duren	9- 2-1862	8	24/25/26/27/28
8. Kaatje Vermeulen	14- 8-1864	7	zie 7
9. Nicolaas Willem van Duren	27-11-1863	10	29/30
10. Cornelia Hoornaar	28-10-1868	9	zie 9
11. Elisabeth Sara Cornelia van Duren	21-11-1865	12	31/32/33/34
12. Cornelis van den Berg	31-10-1865	11	zie 11
13. Gerard van Duren	18-11-1867	14	35/36
14. Macheltje Vlot	16-11-1870	13	zie 13
15. Joost van Duren	8- 7-1875	-	-

Kinderen van 5 en 6

16. Teuntje de Jong	19- 4-1887
17. Geertje de Jong	20- 8-1888
18. Dirk de Jong	19- 5-1890
19. Joost de Jong	25-11-1890
20. Geertruida Johanna de Jong	28- 6-1893
21. Nicolaas Willem de Jong	20- 2-1895
22. Aart de Jong	26- 1-1897
23. Matthijs de Jong	1- 7-1900

Kinderen van 7 en 8

24. Nicolaas Willem van Duren	26-10-1892
25. Elisabeth van Duren	3-10-1893
26. Leendert van Duren	20- 6-1895
27. Geertje van Duren	12-10-1897
28. Leendert Hubertus van Duren	25- 6-1900

Kinderen van 9 en 10

29. Kundertje van Duren	9- 1-1891
30. Nicolaas Willem van Duren	7-12-1893

Kinderen van 11 en 12

31. Pieter van den Berg	25-3-1892
32. Geertje van den Berg	6-12-1893
33. Nicolaas Willem van den Berg	10- 5-1896
34. Matthijs van den Berg	25-12-1898

Kinderen van 13 en 14

35. Geertje van Duren	10-11-1896
36. Gijsbert van Duren	2- 6-1900

De namen van de andere twee op de foto voorkomende kinderen zijn niet bekend.

Toelichting

- ad 1. Te Dordrecht geboren; was gemeenteontvanger te Giessendam. Zijn vader, Matthijs van Duren, was regent van het H. Geest- en Pesthuis ter Nieuwerkerk binnen Dordrecht en koopman aldaar.
- ad 3. Geboren te Gorinchem. Was aannemer van waterleidingen te Konstantinopel.
- ad 6. Te Hardinxveld geboren. Van beroep wagenmaker te Giessendam. Op diens terrein werd de foto destijds genomen.
- ad 7. Te Giessendam geboren; was schilder te Ouderkerk aan den IJssel.
- ad 9. Te Giessendam geboren. Timmerman te Wenen.
- ad 12. Geboren te Hardinxveld. Machinist bij publieke werken.
- ad 13. Te Giessendam geboren. Timmerman te Hardinxveld.
- ad 15. Te Giessendam geboren. Onderopzichter bij publieke werken te Konstantinopel.

BELANGENBEHARTIGING HISTORICI

Enige tijd geleden namen een aantal werkloze historici (in 1985 + 750 in Nederland) het initiatief om een organisatie op te zetten die historici aan werk moest

behartiging Historici (SVBH).

Behalve het verzorgen van lezingen, het bemiddelen bij werk zoeken bij de overheid en het onderwijs, wordt ook getracht om werk te creëren bij het bedrijfsleven. Voorlopig wordt hierbij gedacht aan het schrijven van gedenkboeken voor jubilerende bedrijven. Daarnaast functioneert de stichting als een think-tank voor pers, overheid en het vrijwilligerswezen waarbij voor de laatste categorie de hulp uiteraard gratis is.

Op dit moment zijn de grootste organisatieproblemen van de stichting voorbij. Met de bedoeling om deze organisatieperiode af te sluiten en om de stichting meer bekend te maken bij de pers, vakgenoten en opdrachtgevers, is er vrijdag 21 maart (20.00 uur) in het Roothaanhuis (Rozengracht 133, Amsterdam) een promotie-avond. Op deze avond zal het thema werkloosheid onder historici centraal staan. Iedereen die geïnteresseerd is in het wel en wee van de geschiedwetenschap is van harte welkom! Voor verdere informatie:

tel. 020-54.84.966 (54.84.960)

SCHEEPSRAMP OP DE MERWEDE

In het Hardinxveldse gemeente-archief bevindt zich het volgende proces-verbaal uit 1843 over een droevige gebeurtenis op de rivier.

Op 13 oktober 1843 verschenen voor de burgemeester van Hardinxveld, Hendrik Wisboom, de volgende personen:

Bastiaan Jacob Wisboom	(aannemer, 34 jaar)
Cornelis de Jong, Pzn.	(griendbaas, 35 jaar)
Jan den Breejen	(arbeider, 39 jaar)
Huibert Grondel	(arbeider, 51 jaar)
Rokus Kamsteeg	(arbeider, 31 jaar)
Pieter Ambagtsheer	(arbeider, 51 jaar)
Willem Cabouw	(arbeider, 49 jaar)

allen wonende te Hardinxveld.

Zij verklaarden, dat zij de vorige dag, 12 oktober 1843, 's morgens om ongeveer 11 uur zich aan de oever van de rivier bevonden, net beneden het veer, waar zij getuigen waren van het volgende ongeluk.

Wouter de Ridder, timmerman en pachter van het veer van Hardinxveld op Werkendam en de Werken, wonende te Hardinxveld en twee van zijn knechts, Teunis den Breejen, wonende te Hardinxveld en Jaspert Quack, wonende te Hardinxveld, wilden met de veerhengst 8 personen aan boord van een voorbijvarende stoomboot brengen. Onder deze 8 personen bevond zich een "welgekleed Heer alhier onbekend", die aan de bovengenoemde Bastiaan Jacob Wisboom had verteld dat hij uit Utrecht kwam en op reis was naar Zaltbommel.

De andere 7 personen waren in Werkendam wonende arbeiders, die op weg waren naar Gelderland om daar te gaan werken. Eén van hen was een aangetrouwde neef van de genoemde getuige Rokus Kamsteeg, Aalbert de Koning (28 jaar). De getuigen hadden de opvarenden afgeraden om zich naar de stoomboot te laten brengen in verband met de harde wind en de hiermee gepaard gaande hoge golven. Allen vertrouwden echter op de veerman en gingen toch aan boord van de hengst. Het ongelukkige gevolg hiervan was, dat op slechts kleine afstand van de wal de veerboot omsloeg, waarbij alle opvarenden (11 personen) verdronken.

Bij een latere mededeling van de Werkendamse burgemeester bleken de niet met naam genoemde Werkendamse arbeiders Poulus van den Heuvel (45 jaar), Andries Potters Azn (35 jaar), Arie Potters Azn. (15 jaar), Dirk Kooijman (24 jaar), Cornelis van Driel (24 jaar) en G. Biesheuvel (30 jaar) te zijn.

Het proces-verbaal werd ondertekend door alle getuigen, behalve Pieter Ambagtsheer en Willem Cabouw, die beiden verklaarden "het schrijven niet te hebben geleerd".

SLOOP BAANWACHTERSWONING

Met leedwezen heeft het bestuur gekonstateerd dat medio oktober 1985 de seinwachterswoning "bij Krats" is gesloopt

Wegens bouwvalligheid, aldus de Nederlandse Spoorwegen.

Hoewel elke sloop van dergelijke karakteristieke panden valt te betreuren, gaat het hier niet om een gewoon huis. Nabij deze woning werd in 1923 de moord op baanwachter Jacob de Jong gepleegd. Een moordzaak die landelijke bekendheid kreeg door de erop volgende rechtszaak: een van de belangrijkste klasse-justitie-zaken uit de geschiedenis. De als daders bestempelde verdachten bleken achteraf ruim 4½ jaar onschuldig te hebben gezeten.

Het enige wat hieraan nog herinnerde, de voormalige halte Giessen-Nieuwkerk, gelegen op Hardinxvelds grondgebied, verdween zonder dat velen er iets van merkten.

De halte Giessen-Nieuwkerk

AKTIVITEITENSHEMA 1986

Wat u van het bestuur in 1986 kunt verwachten leest u in onderstaand voorlopig overzicht (uiteraard kunnen er nog wijzigingen optreden):

februari	medelingenblad, 8e jaargang, nr. 1
(heeft u nu voor u!)
11 maart	ledenvergadering met lezing over
Boven-Hardinxveld (met dia's)
mei	publikatie nr. 15:
"De Hennepteelt" door P. Verhagen
31 mei	excursie naar Zaltbommel en kasteel
Ammerzoden (zie artikelen in dit blad)
september	mededelingenblad, 8e jrg., nr. 2
november	publikatie nr. 16, over dijkdoorbraken e.d.
door A. van der Plas (met lezing)

boek bespreking

'K ZAL GEDENKEN 1835-1985/GEREFORMEERDE KERK VAN GIESSENDAM EN NEDER-HARDINXVELD NA DE AFSCHIEDING IN 1835

Ds. H.K. Bouwkamp en anderen

Ter gelegenheid van het 150-jarig gedenken van de Afscheiding hier ter plaatse liet de - in tegenstelling tot wat de ondertitel doet denken - Vrijgemaakt Gereformeerde Kerk van Giessendam-Neder-Hardinxveld een boek verschijnen. Wat bedoeld was als dunne publikatie groeide tijdens de voorbereidings- en schrijfwerkzaamheden uit tot een kloek werk van zo'n 230 pagina's. En dan is alleen nog maar de periode 1835-1910 behandeld!

naast de genoemde predikant nebben aan het boek meegewerkt de heren J. van Houwelingen, J.A. van Houwelingen, W. de Leeuw, G. Nederveen en W. Tromp. De bijdrage van Ds. Bouwkamp vormt geschiedkundig gezien het belangrijkste hoofdstuk, waarin op wetenschappelijke wijze wordt verteld waar het nu eigenlijk allemaal om draaide in die beginperiode (tot 1869).

Andere hoofdstukken handelen over de periode 1869-1910, Giessendam en het kerkverband, de Doleantie, de (Rehoboth) school, de zondagsschool en het leesgezelschap "Waarheidsliefde". Tevens zijn enkele bijlagen toegevoegd.

Het is voor f 34,-- te koop bij Fam. Den Uil, Groot Veldsweer 73 te Hardinxveld-Giessendam, tel. 01846-3770.

OVER BLOKLAND/GESCHIEDENIS VAN EEN DORP IN HET LAND VAN ARKEL

G.S.C. van Kuilenburg-Vaars/C.B. van Kuilenburg

De Historische Vereniging Hoogblokland, Hoornaar en Noordeloos heeft een kloek boekwerk uitgegeven. Zoals de titel al doet vermoeden, gaat het boek over de historie van het dorp Hoogblokland.

In een overzichtelijk ingedeelde vorm (2 kolommen) verhalen de auteurs heel veel over het dorp, maar ook zaken daarbuiten komen aan de orde. De tekst wordt aangevuld met een groot aantal foto's en andere illustraties.

Het tijdstip van uitgeven (30 december 1985) hield verband met de gemeentelijke herindeling van 1 januari 1986, waarbij Hoogblokland niet langer als zelfstandige gemeente blijft voortbestaan. Waarom hebben niet meer gemeenten hun opheffing op dergelijke waardige wijze "gevierd"? 200 pag., f 36,50.

Verkrijgbaar bij het secretariaat van de uitgever B. Bode, Kleine Haarsekade 82, 4205 VD Gorinchem. ISBN 90-90011-53-6

De Gereformeerde Kerk
in de jaren dertig.

VIER EEUWEN HERVORMDE GEMEENTE ALBLASSERDAM 1585-1985

A. Korpel en G. Ouweneel

De wat goedkope uitvoering doet niet vermoeden dat het gaat om een dergelijke inhoud: de ontstaansgeschiedenis van eigenlijk alle Alblasserdamse kerken. (148 pag., geïll.)

F 20,--, verkrijgbaar bij de Herv. Gemeente van Alblasserdam, p.a. Ferd. Bolstraat 7, 2951 SB Alblasserdam

25 JAAR STREEKZIEKENHUIS GORINCHEM 1985

Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Streekziekenhuis Prinses Beatrix in Gorinchem verscheen er op 4 oktober j.l. een jubileumboek. Een groot aantal medewerkers verzorgden elk een deel van de historie, ieder op eigen terrein. Een leuk geïllustreerd boek (104 pag.).

Het boek was bestemd voor het personeel en voor relaties.

J.C. Okkema

Een handzaam geïllustreerd werkje (128 pag.) waarin op duidelijke wijze wordt aangegeven wat er allemaal kan komen kijken bij stamboom-onderzoek. Aan de hand van vele voorbeelden geeft de auteur aan waar u bij uw onderzoek op dient te letten of waar u terecht kunt. Een praktische gids, niet alleen voor de beginnende onderzoeker, ook de gevorderde genealoog zal profijt van het boekje ondervinden.

Voor f 24,50 verkrijgbaar bij de boekhandel
ISBN 90-228-3160-4 (Weesp, 1985)

DE WAARD IN OORLOGSTIJD 3

A. Korpel

Medio november 1985 verscheen het derde en laatste deel van de serie over de Alblasserwaard tussen 1940 en 1945.

26 Verhalen werden aan de "herinneringsreeks" toegevoegd. Ook betreffende onze dorpen wordt weer een en ander genoemd:

- de voedselvoorziening (centrale keuken)
- bombardementen op het station
- het oorlogsmonument aan de Sluisweg

Aan dit derde deel zijn de errata en aanvullingen van de beide vorige delen toegevoegd, terwijl een register op plaatsnamen de serie completeert. Het boek (216 pag.) bevat vele foto's.

Het is voor f 34,- te koop bij de boekhandel,
ISBN 90-70420-10-4.

ALBLASSERWAARD EN VIJFHEERENLANDEN -
JAARBOEK OVER GESCHIEDENIS EN NATUUR/1986

Div. auteurs

Een prima ogend boek over "onze eigen streek".

Dit jaar met artikelen over veren, de schrijver-schilder J.W. Ooms, de kermis van Lexmond, reigers, stad en streek tijdens de Beeldenstorm, honderd jaar spoorlijn Gorinchem-Dordrecht, de Leerdamse waltorens, landschap in foto's, de polder Streefkerk en zijn molens, dijkwoningen en natuurbehoud door vrijwilligers.

Daarnaast zijn de jaarlijks terugkerende zaken opgenomen, zoals de boekbespreking "leeswijzer", de musea in de streek en informatie over de verenigingen. In deze laatste bijdrage worden deze keer de bladen van de verschillende verenigingen behandeld. Een boek dat de aanschaf meer dan waard is!

Verkrijgbaar bij de boekhandel voor f 19,90,
96 pag., geïllustreerd. ISBN 90-70482-28-3.

Illustratie-impressies uit het Jaarboek

GORCUM IN BEELD, DEEL 5:
MUSEUM "DIT IS IN BETHLEHEM"

Een zeer goed verzorgd boekje in "full-colour" over het Gorinchemse museum. Naast de geschiedenis van het museum (tekst A.J. Busch, gemeente-archivaris) vermeldt de publikatie op

geïllustreerde wijze wat het museum te bieden heeft. Een "katalogus" waar vele musea jaloeers op zullen zijn.

Voor f 15,-- verkrijgbaar bij het museum,
Gasthuisstraat 25, Gorinchem

VAN STOOMBOOT SCHOONHOVEN TOT RADERBOOT KAPITEIN KOK

W.J.J. Boot

Een rijk geïllustreerd boek vertelt de geschiedenis van de "Rederij op de Lek". Voor ons van belang omdat ook bij ons zo'n raderbootdienst langs kwam: de Fop Smit.

Dit boek beperkt zich voornamelijk tot de historie van de verschillende boten die de Lek bevoeren en de vele problemen die aan de ondergang van de maatschappij voorafgingen.

Een goed uitgevoerde en lezenswaardige publikatie. (88 pagina's).

Verkrijgbaar bij de boekhandel, Prijs f 29,50
ISBN 90-67070-80-7.

DE STEDE NIEUPOORT -2

Tweede verzameling bijdragen 1985

Twee jaar na het verschijnen van het eerste deel verscheen dit boek, een uitgave van de Historische Kring Nieuwpoort.

Het gaat deze keer om de volgende bijdragen:
Rondom het psalmboek van Geertruij Baardman,
De eerste kadasterkaart van Nieuwpoort,
Een wandeling met Mars, Cornelis Kuijlenburg -
een Nieuwpoortse soldaat bij de Slag om Moskou
in 1812, Tabakverwerkende industrie in Nieuwpoort,
Het geslacht Van Harten, oude foto's en
De Bank van Lening. (144 pag.)

Te bestellen door storting van f 23,90 (incl.
portokosten) op Rabobank rekening 3235.11.953
t.n.v. Historische Kring Nieuwpoort

DE MARTELAREN VAN GORCUM

A.J. Busch, Gorinchem 1985

Op initiatief van de VVV ontstond in samenwerking met het museum "Dit is in Bethlehem" een boekje over de martelaren van Gorinchem.

De 16 pagina's tellende uitgave (geïllustreerd) vertelt in het kort de geschiedenis van de bekende martelaren.

Het boekje is te koop bij de VVV en het museum in Gorinchem.

STRAATNAMEN IN GIESSENDAM-WEST

Op 24 september 1985 heeft de gemeenteraad de volgende namen vastgesteld voor de straten in Giessendam-West. Achter de naam is de herkomst weergegeven:

Vak II (bestuurders van Giessendam):

- Wisboomhof (de ambachtsheren van Giessendam waren van 1836 tot enige tientallen jaren geleden afkomstig uit de familie Wisboom)
- Van Nederveenpad (familie die in de 15e eeuw de ambachtsheerlijkheid Giessendam bezat)
- Van Asperenstraat (van 1668 tot 1750 bestuurd schouten van het geslacht Van Asperen de gemeente Giessendam)
- Moelnaerstraat (Heer van Giessendam in de eerste helft van de 14e eeuw)
- Van Clevestraat (Margaretha van Cleve was de weduwe van Hertog Albrecht die Giessendam in bezit had)
- Van Leijdenstraat (Heer van Giessendam van 1738 tot 1812)

- Brooshoofdstraat (van 1750 tot 1812 en van 1819 tot 1832 waren de schouten van Giessendam, afkomstig uit het geslacht Brooshoofd)
- Van Arkelstraat (Otto van Arkel, aan het einde van de 14e eeuw heer van Giessendam)

Vak III (hoepelmakerij)

- Hoepmakerspad (ambachtsman die het griendhout tot hoepen, c.q. hoepels voor vaten verwerkte. De hoepelmakerij was omstreeks 1900 de belangrijkste tak van nijverheid in Giessendam)
- Spaander (houtschilfer, die vrijkwam bij het bewerken van de wilgestokken op de snijbank. Spaanders werden vaak aan bakkers verkocht, die er hun oven mee stookten)
- Schenen (kleine spaantjes wilgehout, waarmee de buitenste hoep van een schijf is vastgebonden)
- Reepijzer (een soort ijzeren klem waar de schiller de stokken één voor één in sloeg en tussendoor trok. Hierdoor werd de bast van de wilgestok verwijderd, ook schilijzer genoemd.)
- Vierling (een dikke wilgestok die met een stuk gereedschap in vier delen was gekloofd)
- Baringband (een bepaalde lengte van het hoephout)
- Tonneband (idem)

Aanwinsten

juli 1985 t/m januari 1986

Blikken oliekan (5 l), een paar klompen (wit geschuurd), een blikken trommel en een suikerbus. Schenking van de heer Den Uil uit Alblasserdam.

En reclameplaat met opschrift E. den Breejen Kruidenierswaren, Hardinxveld B177. Schenking van mevrouw Stout.

Een "Welfare" biscuitblik, een klein nooddrantsoen-blikje en een bombscherf, afkomstig van het tweede bombardement bij 't spoor. Schenking van de heer T. Egas.

Ingebonden tijdschrift "Woord en Beeld", jaargang 1916 en 7 tressen (koorden) gebruikt bij begrafenissen 1e klas. De tressen werden bevestigd op de jassen van de dragers en de bedienaar. Schenking van de heer K. Leenman.

Een achthoekige blikken trommel met pseudo-sleutelgat. Schenking van mevrouw De Boon.

Kerkbode "De Kerk roept", jaargangen 1945 t/m 1961 (in omslag). Schenking van de heer P. den Breejen.

Bouwverordening gemeente Hardinxveld 1937 en boekje intreepreek Ds. R. Bartlema 1948. Schenking van de heer A.C. van der Meijden.

Een koperen duit van de provincie Zeeland 1783 en een koperen Pfennig van Hesse-Darmstadt 1788, gevonden in het uitbreidingsplan Peulenstraat.

Enkele stukken betreffende J.C. Baardman, geboren 6-9-1877 te Giessendam en overleden februari 1935. te Djogjakarta. De onbekende gever hartelijk dank.

OVER HONDEKARREN

Uit de "Rondom de Giessen" komen onderstaande berichten over hondekarren.

8 juli 1927

De bakker V. was - naar men ons mededeelt - Donderdag met zijn hondenkar onderweg, toen zijn hond niet verder wilde. Op verschillende wijze heeft hij toen getracht den hond weer aan het lopen te krijgen.

Dit zag de autobus-chauffeur v. I. die uit den wagen sprong en den bakker waarschuwde te eindigen, daar hij hem anders zou aanklagen wegens dieren-

mishandeling. Tussen V. en v.I. kwam het tot heftige woorden en de passagiers der bus waren zelfs bevreesd, dat men tot handtastelijkheden zou overgaan. Van een en ander is proces-verbaal opgemaakt.

29 mei 1926

Op den Hoek geraakte Zaterdag de hondenkar van den groentenkoopman B. van den dijk. De wagen kwam in de rivier terecht. De honden wisten zich te redden toen zij waren losgesneden. Een groot aantal kroppen sla en een partij sinaasappelen dreven in de rivier, doch konden weer worden opgevist, zoodat de schade niet groot was.

10 april 1931

Op 8 April 1931 had nabij het gemeentehuis de herkeuring van trekhonden en benevens karren en tuigen plaats. Alle gekeurde honden werden goedgekeurd, terwijl op de karren en tuigen geen aanmerking behoeften te worden gemaakt. Het aantal trekhonden in deze gemeente neemt geweldig af. Gerekend naar vorige jaren, kan worden gezegd, dat de trekhond in deze gemeente zijn tijd heeft gehad.

500 LEDEN

Zoals u ook al in het voorwoord heeft kunnen lezen bereikte onze Vereniging onlangs weer een nieuwe mijlpaal: het 500ste lid. Dit was de 11-jarige Mathieu Tromp, Geemansweer 52, een verwoed "amateur-archeoloog".

Op zaterdag 1 februari kwam Mathieu in het Historisch Informatie Centrum om een door hem opgegraven pijpekop te tonen. Hij had deze gevonden op het terrein achter de "Budosport", het vroegere verenigingsgebouw "Nebo". De pijpekop draagt het embleem van de Vrijmetselaars en dateert van rond 1760.

Mathieu had zijn komst vooraf aangekondigd en zodoende was een aantal bestuursleden aanwezig om even aandacht te schenken aan dit gebeuren. Uit handen van de voorzitter ontving het 500ste lid het boek "Verleden Land", handelend over de prehistorie van Nederland.

De nog steeds groeiende vereniging is een lid en toekomstig archeoloog rijker, want Mathieu heeft, ondanks zijn jonge leeftijd, al heel wat in vondsten resulterend graafwerk verricht.

INHOUD

Colofon	2
Voorwoord	3
Fotowedstrijd	4
Historisch verantwoord groen	7
Excursie Zaltbommel	8
Gevraagd	14
Restauratie Tiendwegse molen	16
Reakties	18
De Romeinen in Hardinxveld-Giessendam	21
Het streekarchief	25
Aktiviteiten	26
De Parallelweg	31
Samenraapsels	32
Een stukje genealogie	34
Belangenbehartiging Historici	37
Scheepsramp op de Merwede	38
Sloop baanwachterswoning	40
Aktiviteitschema 1986	41
Boekbespreking	41
Straatnamen in Giessendam-west	47
Aanwinsten	48
Over Hondekarren	49

IEDEREEN GEEFT WEL EENS EEN KADOOTJE

Onderstaand een kort overzicht van wat we te koop hebben.

- Buitendams 4, 1773-1978	f. 5,--
- Molens	f. 8,50
- Den Kendenbout (opgraving waon- heuvel)	f. 8,50
- Makelaars (gevelversiering)	f. 8,50
- Buitendams 118 (boerderij)	f. 12,--
- 700 jaar Dam	f. 7,--
- "Random de Giessen"	f. 14,50
- Svete tabak ...	f. 14,50
- Franse Tijd	f. 12,50
- Café Schalk	f. 12,50
- Hongerwinter	f. 14,50
- Het verleden, nu (fotoboek)	f. 25,--
- Buitendams huis-tar-on-op	f. 15,--
- Van Hondskarren en Hobbelbussen	f. 5,--
- setjes oude ansichten	f. 4,--
- setjes molenkaarten	f. 7,--
- pentekening Ruibjesbrug	f. 12,50
- pentekening Tiendwegse molen	f. 10,--

Alle uitgaven zijn te koop op de adressen:

- Hist. Informatie Centrum, Buitendams 4
(zaterdagmorgen van 10.00-12.00 uur);
- IJzerwinkel van Coenraads op de Buurt;
- Bonds spaarbank, Peulenstraat 240;
- Penningmeester, Peulenstraat 198;
- Secretariaat, Buitendams 77.

Alle genoemde prijzen zijn exclusief verzendkosten. Prijswijzigingen voorbehouden.

HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM
Buitendams 4
Hardinxveld-Giessendam

Elke zaterdagmorgen van
10.00 - 12.00 uur geopend

U bent er van harte welkom!